

Webrecensie BMGN 125:1 (2010)

Diser, L., *Frans Drijvers (1858-1914). Sociaal bewogen Vlaams priester*

(Leuven: Davidsfonds, 2008, 203 blz., ISBN 978 90 5826 534 0).

Priester Frans Drijvers (1858-1914) was geen *petit vicaire*, zoals er velen hebben bestaan in de geschiedenis van de Vlaamse beweging. Die beweging streed aanvankelijk voor culturele rechten van de Vlamingen. Vandaag vormt zij de facto de belichaming van een Vlaamse-natievorming in België. Zo'n natievorming leidt vanzelfsprekend tot sociaal-economische en politieke aspiraties, al blijft het culturele aspect het uitgesproken basisgegeven, in de eerste plaats via de zorg voor taal en identiteit.

De *petits vicaires* waren katholieke pastoors, onderpastoors, kapelaans, collegeleraars enz., die omwille van hun Vlaamsgezinde betrokkenheid werden gekortwiekend en/of achtergesteld door hun kerkelijke overheid. Die overheid vormde een van de belangrijkste elementen van de maatschappijbevestiging en behoorde in de regel tot het Franssprekende, conservatieve Belgische *establishment*. Dat establishment was niet gesteld op afwijkend gedrag, noch inzake de taalproblematiek noch inzake de maatschappelijke en sociaal-economische verhoudingen in het land. Drijvers' radicaal Vlaamsgezind engagement maakte van hem een potentiële *petit vicaire*. Maar hij werd dat tenslotte niet, omdat hij steeds onder schuilnaam publiceerde en als studentenleider in de anonimiteit laveerde. Maar daardoor kwam hij, als neveneffect van zijn 'discretie', tenslotte in het vergeetboek van de geschiedenis terecht.

Drijvers had in 1880 met *De Student* het eerste breed verspreide, Vlaamsgezinde studententijdschrift opgericht. In 1901 verliet hij de redactie van zijn blad en toen de nieuwe generatie redacteuren in 1905 een feestnummer van hun tijdschrift publiceerden, beseften zij niet eens dat Drijvers hun peetvader was. Zij rekenden die eer toe aan de studentenleider en geneesheer August Laporta (1864-1919), overigens een vooraanstaand figuur in het blad en in de Vlaamse beweging.

Het zou tot 1926 duren vooraleer Drijvers als het ware in ere werd hersteld. Dat gebeurde door Drijvers' vriend, de priester Jacob Muyldermans (1855-1929). Zijn naam dook voortaan uiteraard geregeld op in studies omtrent de Vlaamse studenten- en jongerenbeweging. Enige specifieke aandacht voor de figuur van Drijvers ontstond eveneens door de instelling van

de Frans Drijversprijs. Die prijs wordt sinds de jaren negentig van de twintigste eeuw in zijn geboortedorp Rotselaar bij Leuven uitgereikt aan een persoon die geacht wordt aanzienlijk te hebben bijgedragen tot de culturele ontvoogding van Vlaanderen. Tevens raakt stilaan bekend dat Drijvers en zijn tijdschrift de initiators zijn van de alom verspreide leuze *AVV-VVK (Alles voor Vlaanderen- Vlaanderen voor Kristus)*. Dat epigraaf is sinds de jaren dertig van vorige eeuw dé inscriptie op de IJzertoren in Diksmuide en op talloze grafzerken van gesneuvelde soldaten van de Eerste Wereldoorlog. Ook vele Vlaamsgezinden die de Eerste Wereldoorlog niet hebben meegemaakt, lieten – en laten nog steeds – die leuze aanbrengen op hun overlijdensberichten, hun bidprentjes en hun grafzerken. Intussen werd voor de priester een monument opgericht in zijn geboortedorp, eveneens voorzien van het *AVV-VVK*.

De Leuvense jonge historica Lyvia Diser zou de eerste worden die, pas recentelijk, een wetenschappelijke studie wijdde aan het leven en het werk van Frans Drijvers. De auteur behandelt op chronologische wijze het levensverhaal van de priester: zijn voorgeschiedenis en zijn jeugd in het Vlaams-Brabantse Rotselaar, zijn priesterstudiën in Mechelen en in Leuven, zijn kerkelijke ambten in Sint-Kwintens-Lennik, Aarschot, Opwijk, Antwerpen en Willebroek. Doorheen dat lineaire verhaal weeft zij zijn meest spraakmakende activiteiten: zijn agitatie voor het vernederlandsen van het (quasi geheel Franstalige) onderwijs in Vlaanderen, zijn belijdenis van het sociaal-katholicisme, zijn interesse voor de leerlingen- en studentenbeweging, zijn grondlegging van het succesrijke, uitgesproken katholieke en Vlaamsgezinde studententijdschrift *De Student*. Als bedrijvige publicist redigeerde Drijvers overigens niet uitsluitend bijdragen in studentenbladen maar tevens in sociaal betrokken geschriften zoals *De gids op maatschappelijk gebied*, het blad dat reeds sinds vele decennia de intellectuele ruggengraat vormt van de katholieke/christelijke arbeidersbeweging in Vlaanderen.

Diser toont in haar werk aan hoe het sociaal en cultureel-Vlaamsgezind engagement van Drijvers steunde op een paradoxale praxis. Qua intentie was hij een radicale Vlaamse en sociale voorvechter, maar in zijn – bijna uitsluitend anonieme – geschriften koelde dat radicalisme ‘zonder blazen’ zodra hij in een contramine dreigde te belanden tegenover zijn overheid en tegenover de gevestigde orde. Dat laatste verklaart overigens waarom Drijvers zich afkeerde van de dissidente christen-democratie van priester Adolf Daens (1839-1907) en diens radicale Vlaamsgezinde en sociaal en politiek opstandige omgeving. Die beweging is in België en Nederland bekend onder de benaming ‘daensisme’.

Livia Diser wijst terecht op het feit dat Drijvers de geestelijken vooruit wilde stuwen als ‘de aanvoerders van het katholieke Vlaamse volk’. De totale inzet voor het ‘Vlaanderen voor Kristus’ wees daarenboven op het feitelijke katholieke integralisme dat hem vooruitdreef en hem ten strijde deed trekken tegen een civiele, onkerkelijke maatschappij.

Lyvia Disers (hoofdzakelijk) biografisch geschrift is vlot leesbaar en bezit al de kwaliteiten van een wetenschappelijke monografie, waarin afstandneming en relativering een belangrijke ondertoon vormen.

Toch vallen enkele schoonheidsfouten op. In de eerste plaats haar schroom om haar hoofdfiguur echt kritisch te analyseren, bijvoorbeeld inzake zijn keuze voor de anonimiteit. Mijn tweede opmerking betreft het feit dat de auteur een soort glazen bol hanteert. Zo zou in haar visie de in 1914 gestorven Drijvers met zekerheid ‘niet [zou] zijn overgegaan tot een anti-belgicistisch of zelfs maar federalistisch standpunt’ tijdens de Eerste Wereldoorlog en erna (172). En hij zou ‘het activisme, dat het onderwerp was van de Duitse *Flamenpolitiek*, ten zeerste [zou] hebben afgekeurd’. Daarop voortbouwend, meent de auteur dat de priester ‘een aparte partij, de Frontpartij, evenals hun neutrale karakter zou hebben afgekeurd’ (172).

Dergelijke fouten hadden vanzelfsprekend kunnen worden vermeden. Maar zij ontsieren geenszins de waarde van dit boek.

Frans-Jos Verdoodt, Universiteit Antwerpen

Webrecensie BMGN 125:1 (2010)

Gelder, Roelof van, *Zeepost. Nooit bezorgde brieven uit de 17de en 18de eeuw* (Amsterdam, Antwerpen: Atlas, 2008, 276 blz., €19,90, ISBN 978 90 450 0489 1); Doedens, Anne, Looijesteijn, Henk, *Op jacht naar Spaans zilver. Het scheepsjournaal van Willem van Brederode, kapitein der mariniers in de Nassause vloot (1623-1626)* (Hilversum: Verloren, 2008, 493 blz., €49,-, ISBN 978 90 8704 069 7).

De zeevaart spreekt niet alleen nu tot de historische verbeelding, maar sprak ook in vroeger tijden mensen aan. Deze voortdurende belangstelling uit zich onder meer in de (her)uitgave van vroegere aansprekende verhalen, die betrekking hebben op de Nederlandse maritieme geschiedenis. De recente publicaties *Zeepost* van Roelof van Gelder en *Op jacht naar Spaans zilver* van Anne Doedens en Henk Looijesteijn zijn hiervan twee mooie voorbeelden. Het zijn aansprekende boeken, die met recht voorheen onderbelichte bronnen in de belangstelling plaatsen. Maar tegelijk stellen deze boeken – in een tijdperk van digitalisering – ons voor nieuwe vragen over de functionaliteit en vorm van bronnenpublicaties.

Zeepost bevat een selectie van 46 Nederlandse brieven uit de zeventiende en achttiende eeuw. De brieven zijn geschreven door onder andere zeevarenden, reizigers, kooplieden, of hun familie. Ze hebben met elkaar gemeen dat ze zich bevonden aan boord van Nederlandse schepen op het moment dat deze door Engelsen werden gekaapt. Achter de brieven schuilt dus een zekere tragiek: de brieven zijn door de kaping vaak niet op hun bestemming aangekomen, maar zijn in het archief van de High Court of Admiralty beland. Daar zijn de brieven bewaard gebleven, tot historici de brieven hebben afgestoft voor onderzoek.

Van Gelder zet met *Zeepost* deze brieven duidelijk op de kaart. De inleiding bij de hertaalde brieven biedt de lezer op heldere wijze inzicht in wat deze bron interessant maakt. De uitweiding over de vroegmoderne schrijfcultuur en de situatie van de brieven-schrijvers is informatief en leesbaar, en daarmee aantrekkelijk voor het brede publiek waar dit boek zich op richt. Het tweede deel van het boek is evenzeer prachtig: de brieven zijn stuk voor stuk juweeltjes. Ze zijn kort, goed ingeleid en prettig hertaald. Maar juist door deze pracht – de veelheid aan korte bronnen en de beknopte